

ІНДУСТРІЯ 5.0: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СВІТОВОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Криза Covid-19, російсько-українська війна, нова фінансово-економічна криза, яка набуває все більш міжнародного характеру, масштабні екологічні катаклізми сьогодення вимагають наукового осмислення та реалізації наступного етапу інноваційного прориву у функціонуванні суспільства, економіки та виробництва – концепції Industry 5.0. На думку розробників ця нова парадигма повинна зробити сучасні галузі більш орієнтованими на майбутнє, стійкими і орієнтованими на людину.

Індустрія 5.0 доповнює і розширює відмінні риси Індустрії 4.0., яка була спрямована на більшу відповідність не лише економічним, але й спеціальним екологічним вимогам «зеленого виробництва» для енергоефективної та вуглецево-нейтральної промисловості і яка за десять років впровадження приділяла менше уваги оригінальним принципам сталого розвитку та соціальної справедливості, ніж зосереджувалася на процесі цифровізації та технологіях на основі штучного інтелекту для підвищення гнучкості та ефективності виробництва. Проведений провідними аналітиками аналіз концепції «Індустрія 4.0» показує, що даний підхід у глобалізованому світі, орієнтований на отримання прибутку, перешкоджає належному врахуванню екологічних та соціальних витрат і вигід.

Відповідно до парадигми «Industry 5.0», щоб вітчизняна промисловість стала джерелом справжнього процвітання суспільства необхідно, щоб в економіку реально впроваджувалися відповідальні інновації, спрямовані, в першу чергу, на поліпшення добробуту всіх учасників інноваційного процесу (працівників, інвесторів, споживачів, суспільства, навколишнього середовища), а не тільки на підвищення прибутковості або максимізацію прибутку. Тобто, людиноцентричний підхід з основними людськими потребами та інтересами має стояти у центрі інноваційних змін. Це означає, що роботодавець, для досягнення своїх цілей, зацікавлений інвестувати в навички, вміння та добробут своїх співробітників і розглядає кожного працівника як «інвестиційну» позицію для компанії, що дозволяє і компанії і працівнику інноваційно розвиватися. Зміщення акцентів з технологічного прогресу на людину матиме позитивні наслідки щодо сприятливого та безпечного робочого середовища, вимог до кваліфікації працівників і поваги до прав людини.

Незалежність працівників, людська гідність, недоторканність приватного життя, фізичне і психічне здоров'я – основні орієнтири для створення нового робочого середовища.

Щоб національна промисловість була рентабельною, вона повинна бути стійкою. Сталий розвиток для виробництва означає скорочення викидів парникових газів та споживання енергії, уникнення деградації та виснаження природних ресурсів для задоволення сьогоденних потреб суспільства, але не за рахунок потреб майбутніх поколінь. Нові технології, такі як штучний інтелект та адитивне виробництво, за сприятливих умов, можуть оптимізувати ефективність використання ресурсів та мінімізувати відходи. Розробка таких циклічних процесів, які б дозволили переробляти, перенаправляти і повторно використовувати природні ресурси, зменшить кількість відходів і вплив на навколишнє середовище, створить умови для підвищення потужності промислового виробництва, краще забезпечить заходи проти збоїв його процесів під час кризи, захистить та підтримає критично важливу інфраструктуру під час військових дій.

Сучасний підхід до глобалізованого виробництва повинен бути збалансований шляхом розвитку гнучких бізнес-процесів та адаптивних виробничих потужностей, достатньо стійких стратегічних ланцюжків доданої вартості, особливо у випадках, коли ці ланцюжки служать основним потребам людини, таким як безпека або здоров'я.

Вирішальні фактори формування промисловості нового типу в майбутньому глобальному суспільстві за концепцією «Індустрія 5.0» мають носити не тільки економічний, екологічний та соціальний характер, але і розкривати в собі потужний інноваційний потенціал через широке використання таких технологічних структур, як: індивідуалізована взаємодія машини і людини; цифрові двійники та моделювання; інтелектуальні матеріали та біоінформаційні технології; штучний інтелект (ШІ); технології аналізу, зберігання та передачі даних; технології відновлюваної енергетики, енергоефективності, зберігання та автономності.

Перехід на рейки «Industry 5.0» може стати вікном нових можливостей для активного формування та оновлення ролі промисловості в соціально-економічному розвитку суспільства як на національному, так і на глобальному рівнях.